

Jødene og erstatningene

Varden 9/7-97

Den manglende ytringsfriheten hittil i etterkrigstiden har befestet de gjensidige oppfatninger som festet seg sommeren 1945: Motpartens hovedinnsats besto i forfølgelse av annerledes tenkende landsmenn, støtte til verdenshistoriens største forbryter og nedbryting av alle felles idealer. En selv gjorde en nyttig og loyelig innsats til vern for landsmenns liv, eiendom, frihet og felles idealer. Alt som sies som er positivt for motparten og negativt for en selv oppfattes som usant.

De nylig publiserte papirer fra London gjengitt i faksimile på tysk virket ikke særlig relevante for spørsmålet om frontkjemperne deltok i massakere på sivile. Det er riktig at det ikke er kjent noe tilfelle der norske frontkjemper har tatt livet av jøder. Derimot er det kjent at to hjemmefrontmenn slo et jødisk ektepar bevisstløs, tok alle de verdier de bar med seg, og senket dem i Skrikerudtjernet. Til tross for at gjemingsmennene tilsto at det var planlagt, ble de frikjent for mord i 1947. De ble derimot kjent skyldig i underslag. Det betyr kanskje at det hadde vært i orden om pengene var brukt til Hjemmefrontens formål, slik

det skjedde med pengene til jødefamilien i Skien? Fem dager før dette dobbeltdrapet hadde broren til den ene morderen skutt en ubevæpnet kontrollør på Halden-toget. Denne morderen hadde ansvaret for 11 jødiske flyktninger. Alle døde i Auschwitz. To av jødene, den ene var sønnen til ekteparet som ble myrdet, var i samme kupe som moderen, og alle tre hoppet av toget i fart. Alle tre ble mistenkt for mord. Dette ble den offisielle begrunnelse for arrestasjonen av alle jødiske menn i Norge.

I 1960 fikk Det Mosaiske Trossamfunn ettersøknad verdiene Likvidasjonsstyret hadde bevart for det drepte ekteparet og boten fra morderne til et fond, til tross for at den daværende regjering var imot det, «av hensyn til konsekvensene». Hittil er den norske okkupasjonshistorien skrevet slik at nordmenn flest kommer i et heldigst mulig lys. Upassende fakta blir underslått. Et eksempel er idrettslaget Ørms historie. Et annet er at ingen av de to morderbrødrene på noen måte er nevnt i Kristian Ottersens bok om jødeforfølgelsen «I slik en natt».

En annen påstand gjentatt så

ofte at den anses som ren sannhet er sammenblanding av betegnelsene NS-medlem og nazist. Norge hadde et nazistisk parti, Norges nasjonalsosialistiske arbeiderparti (NNSAP). Også i NS var det en del nazister. De fleste forlot bevegelsen sammen med Johan B. Hjort i 1937, men en del kom tilbake i okkupasjonstiden. NS-folk flest har aldri vært i tvil om at har noen i Norge noen gang hatt nasjonal holdning, er det dem. De føler seg pådømt sosialistenes internasjonalsisme. Men NS-folk flest opplevde at det ikke hadde nytet å gjøre sitt beste for sine landsmenn på loyelig vis overfor okkupasjonsmakten. Det gikk slik prost Seip fryktet i sin advarsel 4.8.1945: «Hva hjelper det at vi så grundig har slått nazismen, dersom nazistisk mentalitet blir tolerert og gestapometoder godkjent blant oss?»

Skyld/uskyld, dårlig/god ble avgjort etter om en var medlem av NS eller ikke. Et illustrerende eksempel utgjør foreldrene til Eystein Eggen (gutten fra Gimle). Faren var nazist. Han «var i utkantsektisme». Han sto for en rasistisk motivert samling av alle germanere, i motsetning til NS' nasjonale program. Siden

faren ikke var NS-medlem, gjaldt han for god nordmann. Men siden fortiden var noe tvilsom, måtte han delta desto ivrigere i «etterpåkrigen»: Han nektet sin kones NS-familie å besøke dem, og agerte helst tidligere motstandsmann. «Bare så synd at en slik begavet mann ble gift med den primitive nazikvinnen, sa folk».

Den fremstilles som om det å ha noen kontakt med NS-folk skal være diskvalifiserende for å granske behandlingen av jødebo. Er man redd for kunnskap om at NS-medlemmer i Likvidasjonsstyret kan dele jødernes skuffelse over at verdien av tilbakeførte midler og gjenstander ble så lav som den ble? Uten Likvidasjonsstyret hadde alle jødernes verdier tilfalt tyskerne. Dessverre ser det ut til at det stort sett bare var verdigjenstandene oppbevart i en av de nå eldste synagoger i tidligere tyskdominert område som de rette eiere fikk igjen. En sannhetsskommisjon for hva som skjedde med jødeboene ville virkelig kunne føre til et interessant oppgjør!

I.C. Stridsklev
NS, som nasjonalist
som la parat

S. 13

114439